

درسنامه انتقادی
آشنایی با

بیست
و نه

www.ketab.ir

نویسنده:

حبیب عباسی

اکبر روستایی

۱۴۰۳ شمسی

عباسی، حبیب، ۱۳۶۱-	سرشناسه
درسنامه نقد وهابیت: دوره مقدماتی / حبیب عباسی، اکبر روستایی؛ [برای] مرکز تخصصی کلام و ادیان.	عنوان و نام پدیدآور
موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین <small>علیه السلام</small> ، ۱۳۹۸	مشخصات نشر
۱۷۰ فصل، ۲۱۵ ص ۲۱۵، ۲۰۲	مشخصات ظاهری
۴-۵-۵۶۲۱-۳۹۵۶۲۱	شابک
فاپا	وضعیت فهرست نویسی
پشت جلد به انگلیسی:	یادداشت
Habib Abbas and Akbar Rostaci. An intrudition to Wahabism.	یادداشت
عنوان روی جلد: آشنایی با وهابیت در سواره انتقادی	یادداشت
کتابنامه: ص. ۱۵۱-۱۶۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.	یادداشت
آشنایی با وهابیت در سواره انتقادی.	یادداشت
Wahhabiyah وهابیه	موضوع
Wahhabiyah -- Apologetic works وهابیه -- دفاعیه ها	موضوع
Wahhabiyah -- History وهابیه -- تاریخ	موضوع
روستایی، اکبر، ۱۳۵۸-	شناسه افزوده
موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین	شناسه افزوده
موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین. مرکز تخصصی کلام و ادیان	شناسه افزوده
BP ۲۳۸/۶/ع۲۵۴ ۱۳۹۵	رده بندی کنگره
۲۹۷/۵۲۷	رده بندی دیویی
۵۶۳۳۹۱۰	شماره کتابشناسی ملی

درسنامه انتقادی آشنایی با
وهابیت

کتابسنده: حبیب عباسی، اکبر روستایی

ناشر: انتشارات موسسه آموزش عالی
حوزوی علامه الشیرازی (رحمته الله علیه)

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: ششم، ۱۴۰۳ش

صفحه آراء: نادر برقی

بهاء: وب سایت رسمی نشر خاتم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۶۲۱-۵-۴

مرکز پخش

قم، خیابان صفائیه، کوچه ۳۷، پلاک ۲۱

تلفن: ۳۷۱۲۱۴۰۹ - ۲۵

www.nashrekhatam.com

9 78 - 6 2 2 - 9 5 6 2 1 - 5 - 4

۱۵۱

فهرست مطالب

مقدمه ناشر ۱۳

مقدمه مؤلف ۱۵

درس اول:

تاریخچه پیدایش وهابیت و بازتاب آن در میان علمای اهل سنت / ۱۷

- پیشگفتار ۱۸
- تاریخ وهابیت ۱۸
- نخستین دولت سعودی ۱۹
- دومین دولت سعودی ۲۰
- ریشه های تاریخی وهابیت ۲۱
- الف. قرن اول (بنی امیه) ۲۱
۱. معاویه ۲۱
۲. مروان بن حکم ۲۲
۳. حجاج بن یوسف ثقفی ۲۲
- ب. قرن چهارم ۲۳
۴. حسن بن علی بریهاری حنبلی ۲۳
۵. ابن بظه حنبلی ۲۴
- پ. قرن هشتم ۲۴
۶. ابن تیمیه حرانی، بنیان گذار فکری وهابیت ۲۴
۷. سخنان علمای اهل سنت درباره ابن تیمیه ۲۵
- ۱،۷. نظر ذهبی درباره ابن تیمیه ۲۵
- ۲،۷. نظر سُبکی درباره ابن تیمیه ۲۶
- ۳،۷. نظر حصنی دمشقی درباره ابن تیمیه ۲۷
- ۴،۷. نظر قاضی دمشق درباره ابن تیمیه ۲۷

- ۲۸ ..... قرن دوازدهم: محمد بن عبدالوهاب، مؤسس وهابیت
- ۳۰ ..... ۸. سخنان علمای اهل سنت درباره محمد بن عبدالوهاب
- ۳۰ ..... ۱،۸. ابن عابدین حنفی
- ۳۰ ..... ۲،۸. صاوی مالکی
- ۳۱ ..... ۳،۸. زینی دحلان
- ۳۱ ..... ۴،۸. محمد بن عبدالله ابن حمید نجدی حنبلی
- ۳۱ ..... پیش‌گویی پیامبر ﷺ از ظهور وهابیت
- ۳۲ ..... جمع‌بندی
- ۳۳ ..... سؤالات
- ۳۳ ..... منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۳۴ ..... موضوعاتی برای تحقیق

درس دوم:

توحید و شرک در نظرگاه وهابیت / ۳۵

- ۳۶ ..... پیشگفتار
- ۳۶ ..... اول: توحید در لغت و اصطلاح
- ۳۷ ..... دوم: معنای شرک
- ۳۹ ..... الف. شرک عقلاً قابل تخصیص نیست
- ۴۰ ..... سوم: وهابیت و توحید
- ۴۱ ..... الف. خداوند کبد و طحال ندارد؛ اما دست دارد
- ۴۲ ..... ب. خداوند سه دست دارد
- ۴۳ ..... پ. خدای وهابیت نمی‌تواند همه جا باشد
- ۴۵ ..... جمع‌بندی
- ۴۶ ..... سؤالات
- ۴۶ ..... منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۴۶ ..... موضوعاتی برای تحقیق

درس سوم:

دیدگاه انحرافی وهابیت نسبت به پیامبر اکرم ﷺ / ۴۷

- ۴۸ ..... پیشگفتار

- اول: مواردی از مخالفت و دشمنی با پیامبر ۴۸
- الف. بدعت شمردن مراسم میلاد رسول اکرم ﷺ ۴۸
- ب. درود بر رسول اکرم ﷺ قبل و بعد از اذان ۵۱
- پ. رفتن به غار حراء بدعت و حرام است! ۵۳
- ت. ممنوع بودن نوشتن نام خدا و پیامبر ﷺ در کنار هم ۵۴
- ث. توهین محمد بن عبدالوهاب و یارانش به پیامبر ۵۴
- ج. وهابیت و تخریب قبر مادر رسول گرامی اسلام ۵۵
- چ. اهداء ثواب نماز و قرآن به رسول اکرم ﷺ ۵۶
- جمع‌بندی ۵۶
- سوالات ۵۷
- منابعی برای مطالعه بیشتر ۵۷
- موضوعاتی برای تحقیق ۵۸
- درس چهارم:**
بررسی مسئله شفاعت / ۵۹
- پیشگفتار ۶۰
- اول: شفاعت در لغت ۶۰
- دوم: شفاعت در اصطلاح متکلمین ۶۰
- سوم: شفاعت از نظر وهابیت ۶۴
- الف. دلایل وهابیان بر منع شفاعت و نقد آن ۶۴
- دلیل اول ۶۴
- نقد دلیل اول ۶۵
- دلیل دوم ۶۶
- نقد دلیل دوم ۶۷
- دلیل سوم ۶۹
- نقد دلیل سوم ۶۹
- چهارم: بررسی شفاعت از نظر عقلی ۷۱
- پنجم: شرایط شفاعت ۷۱

۷۲	جمع‌بندی
۷۳	سوالات
۷۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
۷۴	موضوعاتی برای تحقیق

درس پنجم:

بررسی مسئله توسل / ۷۵

۷۶	پیشگفتار
۷۶	اول: نظر ابن تیمیه در توسل و نقد آن
۷۹	الف. توسل در حال حیات
۷۹	توسل عمر به عموی پیامبر ﷺ
۸۰	ب. توسل بعد از وفات
۸۷	جمع‌بندی
۸۸	سوالات
۸۸	منابعی برای مطالعه بیشتر
۸۸	موضوعاتی برای تحقیق

درس ششم:

استغاثه / ۸۹

۹۰	پیشگفتار
۹۰	اول: مفهوم استغاثه
۹۱	دوم: استغاثه از نگاه وهابیت
۹۲	نکته
۹۲	دلیل‌های وهابیان
۹۳	آیه اول
۹۳	آیه دوم
۹۳	آیه سوم
۹۴	عبادت
۹۵	دعا

۹۵	کار بست قرآنی واژه دعا
۹۶	ندا
۹۶	تسمیه
۹۶	استغاثه
۹۶	تشویق کردن به کار یا هدفی
۹۷	طلب
۹۷	دعا
۹۷	خطاب
۹۸	عبادت
۹۸	دعوت کردن
۹۹	نکته
۱۰۱	سوم: روایات جواز استغاثه
۱۰۴	چهارم: نظر علمای اهل سنت در مورد استغاثه
۱۰۴	۱. احمد بن حنبل (متوفای ۲۴۱ هـ.ق)
۱۰۵	۲. محمد بن اسماعیل بخاری (متوفای ۲۵۶ هـ.ق)
۱۰۵	۳. ابن حاج مالکی (متوفای ۷۳۷ هـ.ق)
۱۰۶	۴. شُبکی (متوفای ۷۵۶ هـ.ق)
۱۰۶	۵. سمهودی (متوفای ۹۱۱ هـ.ق)
۱۰۷	۶. قسطلانی (متوفای ۹۲۳ هـ.ق)
۱۰۷	۷. ابن حجر هیتمی (متوفای ۹۷۴ هـ.ق)
۱۰۷	۸. ابو سعید خادمی (متوفای ۱۱۷۸ هـ.ق)
۱۰۹	جمع بندی
۱۰۹	سؤالات
۱۰۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۱۰	موضوعاتی برای تحقیق

درس هفتم:

تبرک جستن / ۱۱۱

- ۱۱۲ ..... اول: معنای تبرک
- ۱۱۳ ..... الف. معنای لغوی
- ۱۱۳ ..... ب. معنای اصطلاحی
- ۱۱۴ ..... دوم: تبرک در آیات و روایات
- ۱۱۴ ..... موجودهای برکت یافته
- ۱۱۵ ..... مکان های مبارک
- ۱۱۵ ..... مشروعیت تبرک
- ۱۱۶ ..... تبرک به صالحان زنده
- ۱۱۷ ..... تبرک به نیکوکارانی که از دنیا رفته اند
- ۱۱۷ ..... تبرک به آثار صالحان
- ۱۱۹ ..... پاسخ عقلی
- ۱۱۹ ..... پاسخ نقلی
- ۱۱۹ ..... تبرک پیامبر به آب وضو مسلمانان
- ۱۲۰ ..... تبرک صحابه نسبت به یکدیگر
- ۱۲۰ ..... تبرک امامان مذاهب نسبت به هم
- ۱۲۳ ..... تبرک به مردگان
- ۱۲۳ ..... تبرک به انگشتر
- ۱۲۴ ..... تبرک حضرت زهرا علیها السلام به خاک قبر مطهر پدر بزرگوارشان
- ۱۲۴ ..... تبرک بلال به قبر مطهر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
- ۱۲۵ ..... تبرک پیروان ابن تیمیه به جنازه او
- ۱۲۶ ..... سوم: تبرک به آثار
- ۱۲۶ ..... تبرک به مو و منبر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۱۲۷ ..... سیره مسلمانان در طول تاریخ
- ۱۲۸ ..... جمع بندی
- ۱۲۹ ..... سؤالات
- ۱۲۹ ..... منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۱۲۹ ..... موضوعاتی برای تحقیق

درس هشتم:

گریه و عزاداری / ۱۳۱

- پیشگفتار ۱۳۲
- اول. عزاداری در لغت ۱۳۲
- الف. اقامه مجالس عزا ۱۳۴
- ب. دستور به عزاداری برای حضرت حمزه علیه السلام ۱۳۵
- پ. عزاداری پیامبر صلی الله علیه و آله برای امام حسین علیه السلام ۱۳۶
- دوم. اقامه عزاداری برای امام حسین علیه السلام از سوی علمای اهل تسنن ۱۳۷
- الف. روضه خوانی ابوالفرج بن جوزی ۱۳۷
- ب. روضه خوانی سبط بن جوزی ۱۳۹
- پ. برگزاری عزاداری برای امام حسین علیه السلام از سوی مردم ۱۳۹
- جمع بندی ۱۴۰
- سوالات ۱۴۱
- منابع بیشتر برای مطالعه ۱۴۱
- موضوعاتی برای تحقیق ۱۴۱

درس نهم:

زیارت قبور اولیای الهی / ۱۴۳

- پیشگفتار ۱۴۴
- اول: نظر وهابیت و ادله آن‌ها در منع زیارت قبور ۱۴۵
- فتوای هیئت عالی افتای سعودی ۱۴۶
- دوم. جنایت محمد بن عبدالوهاب در حق زائرین قبر پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۴۷
- سوم. بررسی مهم‌ترین دلیل وهابیان در نفی زیارت ۱۴۷
- چهارم: فتوای علمای اهل سنت درباره زیارت قبور ۱۴۹
- الف. نظر شرنبلانی از علمای مذهب حنفی ۱۴۹
- ب. نظر امام شافعی پیشوای مذهب شافعی ۱۵۰
- پ. نظر ابن عبدالبر قرطبی (از علمای مذهب مالکی) ۱۵۰
- ت. نظر علاءالدین مرداوی (از علمای مذهب حنبلی) ۱۵۱

- ۱۵۲ پنجم: دلایل علمای اهل سنت دربارهٔ زیارت قبور
- ۱۵۲ قرآن
- ۱۵۲ ۱. حصنی دمشقی
- ۱۵۳ ۲. ابوبکر مراغی
- ۱۵۳ ۳. صالحی شامی
- ۱۵۴ روایات
- ۱۵۵ عمل اصحاب
- ۱۵۷ اجماع
- ۱۵۷ ۱. سبکی شافعی
- ۱۵۷ ۲. محی‌الدین نووی شافعی
- ۱۵۸ ۳. زیارت قبور دیگر مؤمنین و صالحین
- ۱۵۸ ششم: سیره مسلمانان در زیارت قبور
- ۱۵۸ ۱. مرقد شریف امام رضا علیه السلام
- ۱۶۰ ۲. قبر سلمان فارسی (متوفای ۳۶ هـ ق)
- ۱۶۰ ۳. قبر ابوحنیفه
- ۱۶۱ ۴. قبر محمد بن ادریس شافعی
- ۱۶۱ جمع‌بندی
- ۱۶۲ سؤالات
- ۱۶۲ منابع بیشتر برای مطالعه
- ۱۶۲ موضوعاتی برای تحقیق

مقدمه ناشر

وهابیت، به عنوان یکی از جریان‌های فکری در اسلام، تأثیرات عمده‌ای بر جامعه مسلمانان و دیدگاه‌های آنان نسبت به آموزه‌های دینی داشته است. بنیادهای فکری این مکتب توسط ابن تیمیه طراحى و توسط ابن قیم جوزیه شرح و بسط پیدا کرد و در قرن هجدهم میلادی توسط محمد بن عبدالوهاب در شبه جزیره عربستان بنیان‌گذاری شد، با تفسیرهای خاص و گاه سخت‌گیرانه از توحید و عبادت، به مخالفت با برخی از اعمال و سنت‌های رایج در میان مسلمانان، از جمله زیارت قبور و تبرک، پرداخته است. پیروان این تفکر، به تاسی از آرای ابن تیمیه و برخی دیگر از علمای پیشین، نه تنها به محدود کردن مناسک و مناسبت‌ها پرداختند، بلکه در مقاطعی، دیدگاه خود را بر دیگر مسلمانان تحمیل کرده و سبب اختلافات و تعارضات فکری در جهان اسلام شده‌اند.

این کتاب (درسنامه) تلاش می‌کند تا با رویکردی علمی و تحلیلی، به بررسی مبانی و هابیت و نقد آن‌ها بر اساس منابع معتبر اسلامی و سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام بپردازد. مؤلفین محترم، با بهره‌گیری از دلایل قرآنی، روایات و نظرات علمای اهل تسنن و شیعه، به ارزیابی باورهای وهابیان پرداخته و ضمن توضیح تفاوت‌های فکری آنان با سایر مسلمانان، تلاش می‌کنند تا واقعیت‌های تاریخی و فقهی پیرامون موضوعاتی همچون زیارت، تبرک و سوگواری را به درستی روشن سازند.

مؤسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین صلی الله علیه و آله، تحت اشراف دفتر حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی (دام‌ظله‌العالی)، با بهره‌گیری از پشتوانه فکری و علمی نهاد مرجعیت شیعه و حوزه‌های علمی پرافتخار آن، مأموریت خود را در تربیت محققان و

مبلغان دانش کلام بر اساس آموزه‌های ناب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام تعریف کرده و به انجام این وظیفه مهم پرداخته است.

مؤسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین علیهم‌السلام، با هدف تربیت پژوهشگران و مبلغان توانمند در عرصه شناخت و بررسی فرق و ادیان، اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی کرده، و با همکاری پژوهشگاه خاتم النبیین علیهم‌السلام و انتشارات مؤسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین علیهم‌السلام، مجموعه‌ای هشت جلدی با عنوان «درسنامه انتقادی» تألیف نموده است. این مجموعه شامل کتاب‌هایی در موضوعات: ۱. مسیحیت، ۲. تصوف، ۳. بهائیت، ۴. زرتشت و باستان‌گرایی، ۵. وهابیت، ۶. عرفان‌های نوظهور، ۷. آتئیسم، و ۸. اصول و روش مواجهه با مخالفان است که توسط انجمن‌مندان و فضیلابی حوزه به نگارش درآمده‌اند و به عنوان راهنمایی برای فرهیختگان و جویندگان دانش در این زمینه‌ها عرضه شده است.

از تمامی اساتید و همکارانی که با ما را در نگارش، تدوین، و انتشار این آثار، به‌ویژه چاپ‌های جدید، یاری رسانده‌اند، به‌خصوص عزیزان اجرایی انتشارات خاتم النبیین علیهم‌السلام، صمیمانه سپاسگزاریم. امید است که این مجموعه تلاش‌ها مقبول درگاه حضرت حجت صلوات‌الله‌عنه‌وآله‌وسلم‌وآجمعین قرار گیرد.

انتشارات خاتم النبیین علیهم‌السلام

مقدمه مؤلف

جریان نوپدید وهابیت در قرون متأخر که دنباله‌رو جریان بنی‌امیه در صدر اسلام و در پی دشمنی با مبانی اصیل دین اسلام با تحلیلی ناصواب و سخیف است، همواره به تخریب عقاید اسلامی و ترویج انحرافات خود پرداخته و در این مسیر از تمام امکانات، به ویژه درآمدهای هنگفت نفتی، بهره‌جسته است

از آنجا که اعتقادات و شبهات وهابیت در فضای کشور ما نیز منتشر شده و احتمال گسترش این جریان در جامعه وجود دارد، بر اساس آیه شریفه «وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ»، لازم است که اتهامات، شبهات و عقاید انحرافی آن‌ها پاسخ شایسته داده شود. در سنانه نقد وهابیت اشاره شده که در این کتاب تا ضمن ارائه نگاهی مختصر به این جریان و اشاره به برخی از جنایات آن‌ها، به مهم‌ترین شبهاتشان پاسخ داده و به روشن‌سازی جامعه اسلامی و تقویت عقاید مؤمنین یاری رساند.

امید است که این اثر مورد رضایت حضرت ولی عصر (عج) (از حجتا فداه) و مورد استفاده دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به دانش قرار گیرد، ان شاء الله.